

Η υποχρεωτική υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΠ) τον Ιανουάριο

1, 2005 είχε ως στόχο τη βελτίωση της ποιότητας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης στην Ελλάδα, η οποία είχε επικριθεί τακτικά για την πρακτική διαχείρισης κερδών και την αναποτελεσματικότητα των εξωτερικών

έλεγχος. Ωστόσο, τα ασυνήθιστα χαρακτηριστικά του οικονομικού περιβάλλοντος και του θεσμικού πλαισίου της Ελλάδας με προσανατολισμό στον κώδικα νόμου, έχουν κάνει την προσπάθεια ακόμη πιο δύσκολη. Προς την

να διερευνήσει το ρόλο των ελεγκτών στην πιθανή έγκριση της ευκαιριακής συμπεριφοράς των διευθυντών

στην περίοδο μετά τα ΔΠΧΑ, εξετάζουμε τη σχέση μεταξύ της διαχείρισης κερδών, που μετράται με υπογεγραμμένα προαιρετικά δεδουλευμένα, και της αναφοράς ελεγκτών, μετρούμενη με το μέγεθος της ελεγκτικής εταιρείας

(Big 4 vs. non-Big 4) και τύπος γνώμης ελέγχου (χωρίς επιφύλαξη έναντι ειδικού). Χρησιμοποιώντας ένα δείγμα από

εταιρείες εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αθηνών σε μια πενταετία, διαπιστώνουμε ότι το μέγεθος

του ελεγκτικού γραφείου δεν επηρεάζει το επίπεδο διαχείρισης κερδών και τη γνώμη ελέγχου

η πιστοποίηση δεν εκδίδεται ως απάντηση στην ευκαιριακή συμπεριφορά της διοίκησης. Η ερμηνεία των αποτελεσμάτων εξαρτάται από το ελληνικό πλαίσιο, όπου ο οικονομικός δεσμός του

Οι ελεγκτές με τους πελάτες τους είναι ισχυροί, η προστασία των επενδυτών είναι χαμηλή, οι μηχανισμοί επιβολής

είναι αδύναμες και υπάρχει χαμηλή δικαστική διαμάχη και απώλεια φήμης, ακόμη και στην περίοδο μετά τα ΔΠΧΠ.

1.

Η Ελλάδα βρέθηκε συχνά στο επίκεντρο για την ανεπαρκή ποιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Πριν την υλοποίηση

των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΠ) σε όλους τους ενοποιημένους και ατομικούς λογαριασμούς των εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιρειών

αρχής γενομένης από την 1η Ιανουαρίου 2005, η ποιότητα των ελληνικών λογιστικών προτύπων και πρακτικών γνωστοποίησης είχε επικριθεί στο

τον ευρωπαϊκό χρηματοοικονομικό τύπο και την κοινότητα των επενδυτών. Μερικά από τα παράπονα ήταν ότι τα ελληνικά λογιστικά πρότυπα

επέτρεψε στις εταιρείες να χρησιμοποιούν υπερβολική διακριτική ευχέρεια, δεν είχαν λεπτομερείς γνωστοποιήσεις, είχαν σχεδιαστεί για να ικανοποιούν τις ανάγκες πληροφοριών

χρήστες, επέτρεπαν αναφορές που επηρεάζονταν πολύ από στρατηγικές φοροαποφυγής και δεν είχαν αποτελεσματική επιβολή

μηχανισμών. Εμπειρικές μελέτες διεθνούς σύγκρισης μεταξύ χωρών έχουν δείξει ότι η Ελλάδα εμφανίζει τα υψηλότερα

επίπεδο διαχείρισης κερδών και αδιαφάνεια (Bhattacharya, Daouk, & Welker, 2003· Leuz, Nanda, & Wysocki, 2003).

Η πρακτική της διαχείρισης κερδών υποδεικνύει μια κατάρρευση στη διαδικασία χρηματοοικονομικής αναφοράς (Cohen, Krishnamoorthy,

& Wright, 2004). Σε περίπτωση αμφιβολίας για την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων, οι χρήστες στρέφουν την προσοχή τους στην έκθεση του ελεγκτή.

Θεωρητικά, οι εξωτερικοί ελεγκτές διαδραματίζουν βασικό ρόλο ως μηχανισμός παρακολούθησης για τη διασφάλιση της ακεραιότητας των λογιστικών στοιχείων

και στη μείωση του κόστους αντιπροσωπείας, που προκύπτει από τα ευκαιριακά κίνητρα των διευθυντών.¹ Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα των εξωτερικών Ο έλεγχος στην Ελλάδα έχει επίσης αμφισβητηθεί από διάφορα κόμματα, όπως χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, επενδυτές, δημοσιογράφους και πολιτικούς

(Λεβέντης, Weetman, & Καραμάνης, 2011).

Σε αυτή τη μελέτη, στοχεύουμε να διερευνήσουμε τη σχέση μεταξύ της διαχείρισης κερδών και της αναφοράς ελεγκτών για τις εταιρείες

εισηγμένη στο Χρηματιστήριο Αθηνών (ΧΑ) για την περίοδο μετά τα ΔΠΧΠ 2005–2009. Ενώ η έρευνα για τη διαχείριση κερδών είναι

Σε αφθονία, ο ρόλος των ελεγκτών στην πιθανή έγκριση της ευκαιριακής συμπεριφοράς των διευθυντών πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω.

Για να αντιμετωπίσουμε αυτό το ερευνητικό ερώτημα εστιάζουμε στην Ελλάδα για δύο λόγους.

Πρώτον, είναι ενδιαφέρον να διερευνηθεί εάν ο κώδικας νόμος προσανατολίζει την Ελλάδα, επικρίνεται για την ανεπαρκή ποιότητα των οικονομικών και

η αναφορά ελεγκτών, έχει κάνει βελτιώσεις μετά την υιοθέτηση των ΔΠΧΠ, τα οποία έχουν σχεδιαστεί για να παρέχουν πιο χρήσιμες οικονομικές καταστάσεις, σε σύγκριση με τα νομικά, πολιτικά και φορολογικά επηρεασμένα πρότυπα που έχουν ιστορικά χαρακτηρίσει

Ηπειρωτική Ευρώπη (Μπάλα, 2006). Δεύτερον, η Ελλάδα είναι μια μικρή χώρα που έχει υποστεί σοβαρές μεταρρυθμίσεις τα τελευταία χρόνια. Η ελληνική οικονομία

επηρεάστηκε από την παγκόσμια ύφεση, η οποία ξεκίνησε το 2007, και έδειξε τα πρώτα σημάδια κρίσης δημόσιου χρέους το 2009.

Το 2010 οι ανησυχίες εντάθηκαν, η κρίση βάθυνε και το δημόσιο χρέος έγινε μη βιώσιμο. Η χώρα στράφηκε προς το

Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) για οικονομική στήριξη,

που περιελάμβανε «πακέτα διάσωσης», υπό τον όρο της εφαρμογής σκληρών μέτρων λιτότητας, όπως περιοριστικά εισοδήματα

πολιτική και δραστικό περιορισμό των δημοσίων δαπανών. Τα οικονομικά προβλήματα της Ελλάδας έχουν εξαπλωθεί και σε άλλες αδύναμες οικονομίες

η Ευρωπαϊκή Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ), δηλαδή η Ιρλανδία και η Πορτογαλία, και το φαινόμενο της μετάδοσης έχει γίνει αντιληπτό πρόβλημα

για ολόκληρη την ΕΕ. Ως εκ τούτου, είναι ενδιαφέρον να διερευνηθούν διάφορες οικονομικές πτυχές μιας τόσο μικρής χώρας, η οποία απειλεί

τη σταθερότητα της ΕΕ.

Χρησιμοποιούμε υπογεγραμμένα προαιρετικά δεδουλευμένα ως πληρεξούσιο για τη διαχείριση κερδών και ως πληρεξούσια για την αναφορά ελεγκτών χρησιμοποιούμε

μέγεθος ελεγκτικής εταιρείας (Big 4 vs. non-Big 4) και τύπος ελεγκτικής γνώμης (χωρίς επιφύλαξη έναντι ειδικού).² Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι ο σκοπός του

ένας εξωτερικός έλεγχος είναι να βελτιώσει την ποιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, εξετάζουμε εάν υπάρχουν παρατηρήσιμες διαφορές στη διακριτική ευχέρεια

δεδουλευμένα μεταξύ πελατών Big 4 και non-Big 4 ελεγκτικών εταιρειών.³ Στη συνέχεια, διερευνούμε εάν υπάρχει διαφορά στο είδος του ελέγχου

που εκδίδονται ως απάντηση στο επίπεδο των προαιρετικών δεδουλευμένων που ενδεχομένως χρησιμοποιεί μια επιχείρηση. Ως πρόσθετο τεστ εξετάζουμε

εάν η τάση του ελεγκτή να εκδίδει μια ειδική έκθεση είναι παρόμοια για ελεγκτές Big 4 και μη Big 4. Ως Arnedo, Lizarraga,

και Sanchez (2008)⁴, μια επανεξέταση αυτών των σχέσεων δικαιολογείται αν λάβουμε υπόψη τα πρόσφατα ευρήματα, τα οποία προτείνουν

ότι οι Big 4 ελεγκτές ενεργούν λιγότερο συντηρητικά σε χώρες με λιγότερο περιοριστικούς κανονισμούς ή σε χώρες όπου τα ενδιαφερόμενα μέρη

έχουν χαμηλότερες απαιτήσεις για την ποιότητα του ελέγχου. Τα αποτελέσματά μας αποκαλύπτουν ότι οι ελεγκτές, είτε Big 4 είτε μη Big 4, έχουν ασθενή κίνητρα για να αποτρέψουν τη διαχείριση κερδών και

η επικύρωση γνώμης ελέγχου δεν εκδίδεται ως απάντηση στην ευκαιριακή συμπεριφορά της διοίκησης. Όσον αφορά το πρόσθετο τεστ,

Οι 4 μεγάλοι ελεγκτές έχουν μεγαλύτερη τάση να εκδίδουν αναφορές χωρίς επιφύλαξη, κάτι που αποδίδεται στα χαρακτηριστικά των πελατών και όχι σε

μέγεθος ελεγκτή. Εν ολίγοις, η εφαρμογή των ΔΠΧΠ δεν έχει αμβλύνει τις επιρροές του οικονομικού και θεσμικού περιβάλλοντος

θέση της Ελλάδας στη διαδικασία ελεγκτικής και οικονομικής αναφοράς.

Τα ευρήματα μπορούν να παρέχουν πληροφορίες στους επενδυτές, οι οποίοι έχουν γίνει ο κύριος στόχος της πολιτικής της ελληνικής κυβέρνησης. Από

στα πρώτα στάδια της κρίσης, η ελληνική κυβέρνηση συνειδητοποίησε ότι η προσέλκυση ξένων άμεσων και έμμεσων επενδύσεων

θα μπορούσε να βοηθήσει την ελληνική οικονομία να ξεπεράσει τη δημοσιονομική κρίση.⁵ Μια σειρά μεταρρυθμίσεων με στόχο την ανάπτυξη

ενός πιο ελκυστικού επενδυτικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της απελευθέρωσης ορισμένων αγορών, της ταχύτερης αδειοδότησης

διαδικασίες, ευελιξία στην αγορά εργασίας, ανταγωνιστικές τιμές ακινήτων, νέος επενδυτικός νόμος, καθώς και μείωση

το κόστος παραγωγής. Κατά συνέπεια, οι επενδυτές που συμβουλεύονται τις οικονομικές καταστάσεις όταν σκέφτονται να εισέλθουν στην Ελλάδα

Η αγορά θα πρέπει να γνωρίζει αυτές τις σχέσεις⁶. μπορούν να βασιστούν στην έκθεση του ελεγκτή για να βγάλουν συμπεράσματα σχετικά με τα οικονομικά

ποιότητα αναφοράς, αλλά η αναφορά είναι πολύτιμη για αυτούς μόνο στο βαθμό που είναι ακριβής, σχετική και αξιόπιστη (Ryu & Roh,

2007).

Επιπλέον, οι φορείς θέσπισης προτύπων και οι ρυθμιστικές αρχές πρέπει να έχουν επίγνωση του γεγονότος ότι για να επιτευχθεί διεθνής εναρμόνιση του ελέγχου και της χρηματοοικονομικής αναφοράς, τα διακριτικά χαρακτηριστικά κάθε χώρας πρέπει να εξετάζονται προσεκτικά.

Πρέπει επίσης να υπάρχουν κατάλληλα κίνητρα σε επίπεδο χώρας και μηχανισμοί επιβολής. Francis and Wang (2006) κράτος

ότι οι μηχανισμοί επιβολής μπορεί να έχουν μεγαλύτερη σημασία από τα λογιστικά πρότυπα μιας χώρας στη διαμόρφωση των κερδών και του ελέγχου

ποιότητα. Είναι προφανές ότι, παρά την εφαρμογή των ΔΠΧΠ, η διαχείριση κερδών εξακολουθεί να υπάρχει και οι ελεγκτές μπορεί επίσης να συμπεριφέρονται

καιροσκοπικά. Ως εκ τούτου, οι ρυθμιστικές αρχές πρέπει να θεσπίσουν πρότυπα και κανόνες που περιορίζουν τις ευκαιριακές συμπεριφορές και των δύο. Επιπρόσθετα, η μελέτη συμβάλλει στη βιβλιογραφία της διαχείρισης κερδών και του ελέγχου μιας και αυτές οι σχέσεις δεν έχουν

έτυχε ιδιαίτερης προσοχής στην Ελλάδα και τα ευρήματα από χώρες του κοινού δικαίου ενδέχεται να μην είναι εφαρμόσιμα. Η μελέτη μας

είναι ένας από τους πρώτους που εξέτασαν τη διαχείριση κερδών και τον ρόλο των ελεγκτών στην περίοδο μετά τα ΔΠΧΠ για ένα πενταετές δείγμα.

Τέλος, είναι η πρώτη φορά που το εγκάρσιο τροποποιημένο μοντέλο Jones με ταμειακές ροές από λειτουργίες (CFO) (Larcker &

Richardson, 2004) και το διατομικό τροποποιημένο μοντέλο Jones με απόδοση περιουσιακών στοιχείων προηγούμενου έτους (ROA) (Kothari, Leone, &

Wasley, 2005) εφαρμόζονται στην Ελλάδα.

Το υπόλοιπο της μελέτης οργανώνεται ως εξής. Στην Ενότητα 2 περιγράφεται το ελληνικό σκηνικό. Η ενότητα 3 παρουσιάζει το

βιβλιογραφική ανασκόπηση και ανάπτυξη υποθέσεων. Η ενότητα 4 περιγράφει τον σχεδιασμό της έρευνας, ενώ η ενότητα 5 περιγράφει το δείγμα

και δεδομένα. Στην Ενότητα 6 παρουσιάζονται τα εμπειρικά αποτελέσματα. Η ενότητα 7 περιλαμβάνει δοκιμές ευαισθησίας και η ενότητα 8 ολοκληρώνει το

χαρτί.

2. Ιστορικό

2.1. Πολιτιστικοί παράγοντες

Η Ελλάδα είναι ευρω-ηπειρωτική χώρα, με κώδικα. Μοιράζεται παρόμοια χαρακτηριστικά με άλλες ευρω-ηπειρωτικές χώρες, αλλά και

έχει κάποια ασυνήθιστα εθνικά χαρακτηριστικά. Τις τελευταίες δεκαετίες η Ελλάδα εκσυγχρονίστηκε, αλλά ο ελληνικός πολιτισμός, η πολιτική

και τα οικονομικά παραμένουν επηρεασμένα από μια δυαδικότητα ανατολικών και δυτικών επιρροών (Caramanis, 2005). την Ευρωπαϊκή Κοινότητα

ένταξη το 1981, η επιρροή του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου από το Γαλλικό Σχέδιο και την Ευρωπαϊκή Ένωση

Οδηγίες (Κουμανάκος, Σεριόπουλος, & Γεωργόπουλος, 2005) και η υποχρεωτική εφαρμογή των ΔΠΧΑ από όλα τα εισηγμένα στο ελληνικό χρηματιστήριο

εταιρείες, έχουν παίξει σημαντικό ρόλο στη διαδικασία εκσυγχρονισμού (Τσαλαβούτας, Andre, & Evans, 2008).

Σε συμφωνία με τις πολιτιστικές αξίες που περιγράφονται από τους Hofstede (1980, 1991) και Gray (1988), η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από υψηλή

νομοθετικός έλεγχος, ομοιομορφία, συντηρητισμός και αποφυγή αβεβαιότητας. Μάλιστα, στην έρευνα του Hofstede, η Ελλάδα εμφανίζεται ως ένα

πιο ακραία όσον αφορά την αποφυγή αβεβαιότητας, και επίσης έχει υψηλή βαθμολογία σε απόσταση ισχύος και αρρενωπότητα (Μπάλλας, Σκουτέλα και Τζόβας,

2010). Οι Hope, Kang, Thomas, and Yoo (2008) κατατάσσουν την Ελλάδα στην τρίτη θέση, μετά τη Βενεζουέλα και την Πορτογαλία, όσον αφορά τη μυστικότητα, πρώτη, κατά μήκος

με την Κολομβία, σε συγκέντρωση ιδιοκτησίας, και πρώτη ως η χώρα που αποφεύγει περισσότερο την αβεβαιότητα στο δείγμα τους. Ομοίως, σε

Tsakumis, Curatola και Porcano (2007), η Ελλάδα έχει την υψηλότερη βαθμολογία αποφυγής αβεβαιότητας μεταξύ 50 χωρών.

2.2. Εταιρικό περιβάλλον

Η οικογενειακή επιχείρηση υπήρξε μια σημαντική και κοινή μορφή επιχειρηματικής οργάνωσης στην Ελλάδα, όπου η ιδιοκτησία είναι συγκεντρωμένη και στενά συνδεδεμένη με μια ομάδα ανθρώπων (Σπανός, Τσιπουρή, & Ξανθάκης, 2008). Συνήθως, τα μέλη της οικογένειας είναι επίσης συμβούλιο

μέλη και στελέχη, και εμπλέκονται στην άμεση διαχείριση της εταιρείας (Σπανός κ.ά., 2008). Διευθυντές σε τέτοια

Οι εταιρείες κοινοποιούν πληροφορίες σχετικά με την απόδοσή τους απευθείας στους ανώτερους ιδιοκτήτες-διαχειριστές τους, χωρίς να χρειάζεται

βασίζονται σε οικονομικές καταστάσεις (Τζόβας, 2006).

Σε αυτό το επιχειρηματικό περιβάλλον, οι τράπεζες είναι η κύρια πηγή χρηματοδότησης. Σε πολλές περιπτώσεις, οι τράπεζες λαμβάνουν άμεσα όλα τα χρηματοοικονομικά

πληροφορίες που απαιτούνται, χωρίς να χρειάζεται να βασίζονται σε δεδομένα που αποκαλύπτονται δημόσια, καθώς αναπτύσσουν στενές προσωπικές σχέσεις με

οι ιδιοκτήτες της εταιρείας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, κατέχουν μέρος του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας (Τζόβας, 2006). Όπως ήταν αναμενόμενο, οι τράπεζες δεν το κάνουν

βασίζουν πάντα τις πιστωτικές τους αποφάσεις σε απολύτως αντικειμενικά οικονομικά δεδομένα. Κατά συνέπεια, η σημασία της δημόσιας λογιστικής

Οι πληροφορίες μειώνονται περαιτέρω (Τζόβας, 2006).

Στα τέλη της δεκαετίας του 1990, η σημαντική χρήση των αρχικών δημόσιων προσφορών (IPO) ως μέσο άντλησης κεφαλαίων οδήγησε πολλές εταιρείες

από ιδιωτικές έως εισηγμένες στο χρηματιστήριο (Σπανός, 2005), χωρίς να αλλάζει το γεγονός ότι ο κύριος μέτοχος,

η οικογένεια, μπορεί να εξακολουθεί να κατέχει το μεγαλύτερο μέρος του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας (Λαζαρίδης, 2010). Η ανάπτυξη του ΧΑΑ και η

παρουσία διεθνών κεφαλαίων και θεσμικών επενδυτών, που ακολούθησε το κραχ του 2000-2001 και η απασχόληση

των επαγγελματιών διευθυντών από εισηγμένες εταιρείες ήταν μόνο μερικές από τις κινητήριες δυνάμεις για την αυξημένη απαίτηση για αποτελεσματική

εταιρική διακυβέρνηση. Ο Νόμος 3016/2002 περιείχε αναλυτικές οδηγίες για τη μορφή της εταιρικής διακυβέρνησης μιας επιχείρησης, με

ο στόχος της προώθησης της διεθνώς σημαντικής προστασίας των δικαιωμάτων των μετόχων (Δημητρόπουλος & Αστερίου, 2008) και

διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς.

Αν και έχουν σημειωθεί βελτιώσεις στην εταιρική διακυβέρνηση, οι εμπειρικές μελέτες αποκαλύπτουν ότι κατά κύριο λόγο περιορίζονται

σε μικρό αριθμό μεγάλων εισηγμένων εταιρειών (Spanos et al., 2008). Οι Chalevas and Tzovas (2010) προτείνουν ότι η εισαγωγή του

Οι μηχανισμοί εταιρικής διακυβέρνησης είχαν περιορισμένο αντίκτυπο σε κρίσιμα εταιρικά ζητήματα. Για παράδειγμα, ο βαθμός στον οποίο

Η προσπάθεια των διευθυντών να χειραγωγήσουν τα κέρδη της επιχείρησης δεν έχει επηρεαστεί σημαντικά (Χαλέβας & Τζόβας, 2010), καθώς τα ικανοποιητικά αποτελέσματα των επιχειρήσεων είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την άντληση χρημάτων από τις τράπεζες και από το ΧΑΑ (Μπαραλέξης, 2004). Επί του συνόλου,

Οι ελληνικές εισηγμένες εταιρείες έχουν ευθυγραμμίσει τις δραστηριότητές τους με το γενικό νομοθετικό πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης, αλλά είναι

δεν είναι εξ ολοκλήρου εξοικειωμένοι με τη φιλοσοφία της σύγχρονης εταιρικής διακυβέρνησης (Δημητρόπουλος & Αστερίου, 2010).

2.3. Λογιστικό πλαίσιο – ΔΠΧΠ

Το ελληνικό λογιστικό σύστημα είναι προσανατολισμένο στα ενδιαφερόμενα μέρη, φορολογικά καθοδηγούμενο και συντηρητικό (Μπάλλας, 1994, Σπαθής &

Γεωργακοπούλου, 2007). Ο συντελεστής φόρου εισοδήματος θεωρείται ότι είναι αδικώς υψηλός και πολλές επιχειρήσεις προσπαθούν να πληρώσουν τους ελάχιστους φόρους

εκμετάλλευση ή παραβίαση του νόμου με στρατηγικές φοροδιαφυγής, δημιουργική λογιστική και διαχείριση κερδών (Μπαλαλέξης, 2004).

Η Ελλάδα κατατάσσεται στη 19η θέση μεταξύ 50 χωρών στη φοροδιαφυγή, ακολουθώντας τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές της Λατινικής και της Ανατολικής Ευρώπης.

(Tsakumis et al., 2007).

Οι εταιρείες πρέπει να προετοιμάσουν δύο διαφορετικά σύνολα λογαριασμών για λογιστικούς και φορολογικούς σκοπούς. Αυτή η απαίτηση δημιουργεί α

αντιστάθμιση κόστους-οφέλους στις αποφάσεις λογιστικής πολιτικής της εταιρείας. Η προτίμηση για υψηλότερη φορολογική εξοικονόμηση έχει ως αποτέλεσμα χαμηλότερες αναφορές

μεγέθη κερδών, τα οποία με τη σειρά τους μπορεί να επηρεάσουν δυσμενώς το κόστος κεφαλαίου της επιχείρησης, δηλαδή τις πιστωτικές αποφάσεις της τράπεζας και

η τιμή της μετοχής της εταιρείας (Τζόβας, 2006). Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι, στην Ελλάδα, τα λογιστικά μεγέθη έχουν κυρίαρχη επιρροή

στην τιμή της μετοχής μιας επιχείρησης, οι εταιρείες είναι πιο πιθανό να υιοθετήσουν λογιστικές πολιτικές αύξησης εισοδήματος, ανεξάρτητα από τον σημαντικό φόρο

δαπάνες που σχετίζονται με αυτή την απόφαση (Τζόβας, 2006). Με άλλα λόγια, υπερεκτίμηση του κόστους του κέρδους, που είναι υψηλότερο εισόδημα

φόρους, είναι μικρότερο από το όφελος που προκύπτει από μια τέτοια υπερεκτίμηση (Baralexis, 2004). Ακόμα κι έτσι, υπάρχουν λίγες εισηγμένες εταιρείες που

υποεκτίμηση, παρά υπερεκτίμηση του κέρδους (Baralexis, 2004).

Η Ελλάδα ήταν μεταξύ των πρώτων που υιοθέτησαν τα ΔΠΧΑ στην ΕΕ (Ballas et al., 2010). Οι Hope, Jin, and Kang (2006) το τεκμηριώνουν αυτό

χώρες με αδύναμη προστασία των μετόχων δεσμεύονται σε ανώτερα λογιστικά πρότυπα, προκειμένου να βελτιώσουν τις πολιτικές γνωστοποίησης και τα λογιστικά συστήματα, να ενισχύσουν την ενσωμάτωση των εγχώριων αγορών στις παγκόσμιες αγορές και να επιταχύνουν

οικονομική ανάπτυξη. Ωστόσο, τα πρότυπα υψηλότερης ποιότητας δεν οδηγούν αυτόματα σε υψηλότερης ποιότητας χρηματοοικονομική αναφορά (Ball, 2001).

Εμπειρικές μελέτες δείχνουν ότι η μετάβαση στα ΔΠΧΠ δεν ήταν εύκολη ή χωρίς προβλήματα και έχει επιδεινωθεί από

έλλειψη ετοιμότητας επιχειρήσεων και λογιστών (Σπάθης & Γεωργακοπούλου, 2007). Μέτρο Daske, Hail, Leuz, and Verdi (2008).

τη διαφορά μεταξύ των τοπικών Generally Accepted Accounting Principles (GAAP) και των ΔΠΧΑ σε 21 βασικές λογιστικές διαστάσεις και

κατατάσσει την Ελλάδα πρώτη ανάμεσα σε 26 χώρες. Στο Λι (2010), η Ελλάδα έχει τη χαμηλότερη βαθμολογία νομικών μηχανισμών επιβολής

εφαρμογή των ΔΠΧΑ και τις υψηλότερες βαθμολογίες στις «πρόσθετες γνωστοποιήσεις που απαιτούνται από τα ΔΠΧΑ σε σχέση με τα τοπικά πρότυπα» και «το

αριθμός ασυνεπειών μεταξύ των τοπικών προτύπων και των ΔΠΧΠ». Ομοίως, η Ελλάδα έχει τον μεγαλύτερο αριθμό θεμάτων που απουσιάζουν

τοπικά GAAP, αλλά καλύπτονται από τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα (IAS) και είναι δέκατη μεταξύ 28 χωρών όσον αφορά την απόκλιση,

οι διαφορές μεταξύ των εθνικών κανόνων και των ΔΛΠ (Ding, Hope, Jeanjean, & Stolowy, 2007).

Αν και η Ελλάδα δεν ήταν προετοιμασμένη για την υιοθέτηση των ΔΠΧΠ, η ευρέως διαδεδομένη πεποίθηση είναι ότι η υιοθέτηση έχει αυξηθεί

αξιοπιστία, διαφάνεια και συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων (Ballas et al., 2010). Ιατρίδης και Ρουβόλης (2010) εξέτασαν

τα αποτελέσματα μετά την υιοθέτηση της εφαρμογής των ΔΠΧΠ στην Ελλάδα και διαπιστώθηκε ότι οι επιπτώσεις στο επίσημο έτος υιοθέτησης

φαίνεται να είναι δυσμενής, αλλά βελτιώνεται σημαντικά την επόμενη περίοδο. Οι Karampinis and Hevas (2011) το αποκαλύπτουν

Τα ΔΠΧΠ είχαν μικρή μόνο επίδραση στη συνάφεια της αξίας και στον υπό όρους συντηρητισμό των λογιστικών εσόδων, υποδηλώνοντας ότι

απαιτούνται ταυτόχρονες αλλαγές υποδομής προκειμένου να γίνουν οποιεσδήποτε ουσιώδεις βελτιώσεις στη χρηματοοικονομική αναφορά.7 Μπαλ

(2006) υποστηρίζει ότι η ολοκλήρωση έχει συμβεί, ιδίως στις αγορές κεφαλαίων και προϊόντων, αλλά οι περισσότερες δυνάμεις της αγοράς και των πολιτικών

είναι τοπικές και θα παραμείνουν έτσι για το άμεσο μέλλον.

2.4. Η αγορά ελέγχου

Ο εταιρικός έλεγχος εισήχθη για πρώτη φορά στην Ελλάδα το 1955 με την ίδρυση του κρατικού ελεγχόμενου Σώματος Ορκωτών Λογιστών (SOL). Μέχρι τότε, ο εταιρικός έλεγχος των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων ήταν μια τυπική «ειρωνική» πράξη

την κυβέρνηση, τους μετόχους και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, επειδή οι ελεγκτές περιόρισαν το έργο τους στην υπογραφή της έκθεσης, η οποία

συγκροτήθηκε ήδη από το διοικητικό συμβούλιο της ελεγχόμενης εταιρείας (ΣΟΕΛ, 2009). Η SOL εμφανίστηκε ως κρατικά ρυθμισμένη

επαγγελματικό όργανο με σημαντικά προνόμια και εξουσιοδοτημένο μονοπώλιο επί της ελεγκτικής πρακτικής (Δεδούλης & Καραμάνης,

2007).

Ο πιο σημαντικός ανταγωνισμός της SOL ήταν η Ένωση Πιστοποιημένων Λογιστών και Ελεγκτών (ΣΕΛΕ), η οποία ιδρύθηκε

το 1979 από συνεργάτες σε διεθνείς λογιστικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα (Caramanis & Lennox, 2008). Ωστόσο, μέλη

του ΣΕΛΕ απαγορεύτηκε από το νόμο η διενέργεια νόμιμων ελέγχων και οι υπηρεσίες τους περιορίστηκαν σε φορολογικούς και διαχειριστικούς

συμβουλευτική (Καραμάνης, 1998). Το 1992 το ελληνικό ελεγκτικό επάγγελμα απελευθερώθηκε. Οι πολέμιοι της μεταρρύθμισης υποστήριξαν ότι

με την απελευθέρωση του επαγγέλματος, οι ελεγκτές θα εξυπηρετούσαν τα συμφέροντα των πελατών τους και όχι του κοινού, ενώ η απελευθέρωση

οι υποστηρικτές ισχυρίστηκαν ότι ο ανταγωνισμός στην αγορά ελέγχου θα προωθούσε την ποιότητα και την αξιοπιστία των ελέγχων (Caramanis,

1998). Μετά από πολιτική πάλη μεταξύ των δύο οργανώσεων, ΣΟΛ και ΣΕΛΕ, το ΣΟΛ καταργήθηκε από την κυβέρνηση και

μετατράπηκε σε μια μεγάλη ιδιωτική ελεγκτική εταιρεία, τη SOL S.A. Ένας νέος λογιστικός οργανισμός, το Σώμα Ορκωτών Ελεγκτών και

Accountants (ΣΟΕΛ), δημιουργήθηκε για να αυτορρυθμίσει το ελεγκτικό επάγγελμα (Caramanis & Lennox, 2008).

Η SOL S.A. υπήρξε η κυρίαρχη ελληνική ελεγκτική εταιρεία, αν και αρκετές μικρές ελληνικές και διεθνείς ελεγκτικές εταιρείες έχουν εισέλθει

η αγορά; από το 2005, μετά τις συγχωνεύσεις και την κατάρρευση του Arthur Andersen, παρέμειναν τέσσερις πολυεθνικές ελεγκτικές εταιρείες,

δηλαδή PricewaterhouseCoopers (PwC), Deloitte Touche Tohmatsu, Ernst & Young και KPMG, και 15 ελληνικά και δεύτερης κατηγορίας

διεθνείς ελεγκτικές εταιρείες. Η Ελληνική Νομοθεσία, με τον Ν. 3639/2008, εντάσσεται πλήρως συμμόρφωση με την οδηγία 2006/43/EK για τους υποχρεωτικούς ελέγχους των ετήσιων και των ενοποιημένων λογαριασμών.

Το ελληνικό Υπουργείο Οικονομίας, ανταποκρινόμενο στον νόμο Sarbanes Oxley (SOX) του 2002, ο οποίος εισήγαγε σημαντικές αλλαγές

για τη ρύθμιση της χρηματοοικονομικής πρακτικής και της εταιρικής διακυβέρνησης, ίδρυσε την Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης

και Auditing (ELTE) το 2003. Η ELTE υποτίθεται ότι διενεργούσε τυχαίες ετήσιες επιθεωρήσεις περίπου στο 10% των εισηγμένων εταιρειών».

οικονομικές δηλώσεις. Σε συνεργασία με την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (ΕΚΚ), η ΕΛΤΕ προσπάθησε να δημιουργήσει ένα εύρωστο

εποπτικό όργανο προκειμένου να αμβλυθούν οι ανησυχίες σχετικά με την ποιότητα του ελέγχου και την αξιοπιστία της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Δυστυχώς,

Η ΕΛΤΕ έχει δεχθεί σημαντική κριτική γιατί δεν έχει γίνει ακόμη αποτελεσματικός μηχανισμός επιβολής. Στα ελληνικά

περιβάλλον αδύναμων πειθαρχικών αρχών και χαμηλή πιθανότητα διαφορών από τρίτους, ανησυχίες για τους ελεγκτές

πιθανή ευκαιριακή συμπεριφορά.

2.5. Έκθεση ελεγκτών

Με την εφαρμογή των ΔΠΧΠ και των νέων κανόνων ελέγχου, η μορφή και το περιεχόμενο της έκθεσης του ελεγκτή έχει

τροποποιηθεί. Οι ελεγκτές υποχρεούνται να εκφράσουν μία από τις ακόλουθες απόψεις επί των οικονομικών καταστάσεων, στην παράγραφο γνώμης

της έκθεσης: (1) γνώμη χωρίς επιφύλαξη, (2) γνώμη με επιφύλαξη, με θέματα που δεν επηρεάζουν τη συνολική γνώμη του ελεγκτή,

(3) γνώμη με επιφύλαξη, με θέματα που επηρεάζουν τη συνολική γνώμη του ελεγκτή, (4) αρνητική γνώμη και (5) αποποίηση ευθύνης

γνώμη.

Πρέπει να αναφερθεί ότι μια ιδιαιτερότητα της έκθεσης του Έλληνα ελεγκτή είναι ότι δεν υπάρχει σαφής διάκριση μεταξύ

γνώμες χωρίς επιφύλαξη και με επιφύλαξη, εκτός από την αρνητική γνώμη, όπου η ετυμολογία του ελεγκτή δηλώνεται με σαφήνεια. Για παράδειγμα,

μια ειδική γνώμη μπορεί να περιλαμβάνει, στην επεξηγηματική παράγραφο, παρατηρήσεις σχετικά με θέματα που τόσο «επηρεάζουν» όσο και «δεν επηρεάζουν την

τη συνολική γνώμη του ελεγκτή». Ωστόσο, θα μπορούσε να τελειώσει με μια φράση όπως «. . . με εξαίρεση τις συνέπειες της

παραπάνω θέματα, κατά τη γνώμη μας, οι προαναφερθείσες οικονομικές καταστάσεις δίνουν μια αληθινή και δίκαιη εικόνα της οικονομικής θέσης της

η εταιρεία στις 31 Δεκεμβρίου 20XX. . . Έτσι, εναπόκειται στην υποκειμενική κρίση του χρήστη να αποφασίσει εάν οι παρατηρήσεις ή όχι

είναι ουσιαστικά σημαντικές και αν πρέπει να ληφθούν υπόψη ή όχι.

Τον τελευταίο καιρό, υπάρχει αυξανόμενη ανησυχία ότι οι εταιρείες έχουν καθιερώσει την πρακτική να μην αποδίδουν ή να υποτιμούν συγκεκριμένες

εκτιμήσεις, όπως φορολογικές υποχρεώσεις, αγωγές σε εξέλιξη, επισφαλείς απαιτήσεις και ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις. Εάν ληφθούν υπόψη αυτές οι εκτιμήσεις

ή εάν αποτιμώνται πιο ρεαλιστικά, θα μείωναν σημαντικά τα αναφερόμενα κέρδη. Σε μια ανάλυση περιεχομένου του ελέγχου

εκθέσεις, ο Grant Thornton (2010) ανακάλυψε ότι ο πιο συχνός χαρακτηρισμός των εταιρειών εισηγμένων στο ΧΑΑ για το 2009 είναι «το αβέβαιο

αποτέλεσμα μελλοντικών φορολογικών ελέγχων του κράτους»

3

Προηγούμενες μελέτες στις ΗΠΑ δείχνουν ότι οι πελάτες των ελεγκτών Big 4, σε σύγκριση με πελάτες ελεγκτών που δεν είναι Big 4, χρησιμοποιούν χαμηλότερα επίπεδα διακριτικών δεδουλευμένων (Becker, DeFond, Jiambalvo, & Subramanyam, 1998; Chung, Firth, & Kim, 2003; Francis, Maydew, & Sparks,

1999). Πρόσφατες μελέτες (Boone, Khurana, & Raman, 2010; Cassell, Giroux, Myers, & Omer, 2011; Krishnan, Park, & Vijayakumar,

2008), υποδεικνύουν ότι η θέσπιση του νόμου Sarbanes Oxley του 2002, ο θάνατος του Άρθουρ Άντερσεν και η προώθηση εταιρειών δεύτερης κατηγορίας από ρυθμιστικές αρχές και ομάδες συμφερόντων ως βιώσιμη εναλλακτική λύση για το Big 4, οδήγησε σε κάποια μετανάστευση από το Big 4 σε μικρότερο

ελεγκτές. Το συμπέρασμα της πρόσφατης έρευνας είναι ότι η φυγή των πελατών ελεγκτών από τους Big 4 σε ελεγκτές δεύτερης βαθμίδας δεν έχει

μειωμένη ποιότητα ελέγχου. οι επιλογές συγκρούονται με τις προτιμήσεις των διευθυντών. Χρήση διακριτικών δεδουλευμένων ως μέτρο διαχείρισης κερδών και ελέγχου

Το μέγεθος της εταιρείας ως μέτρο της ποιότητας του ελέγχου, η πρώτη μας υπόθεση είναι η εξής:

H1. Στην Ελλάδα, τα προαιρετικά δεδουλευμένα δεν σχετίζονται με το μέγεθος της ελεγκτικής εταιρείας (Big 4 έναντι μη Big 4), άλλα πράγματα

όντας ίσοι.

Η παραπάνω συζήτηση μας οδηγεί στην επόμενη υπόθεση που εξετάζει εάν το είδος της έκθεσης ελέγχου εκδίδεται ως απάντηση

στο επίπεδο των προαιρετικών δεδουλευμένων. Τα στοιχεία για αυτή τη συσχέτιση είναι, και πάλι, μικτά. Μια ροή έρευνας υποστηρίζει την άποψη

ότι οι αναγνωρισμένες αναφορές σχετίζονται θετικά με το επίπεδο των προαιρετικών δεδουλευμένων (Bartov, Gul, & Tsui, 2000; Francis & Krishnan,

1999· Κουμανάκος, Γεωργόπουλος, & Σεριόπουλος, 2008), ενώ άλλος υποστηρίζει το αντίθετο (Bradshaw, Richardson, & Sloan,

1999). Τέλος, οι Butler, Leone και Willenborg (2004) δεν βρίσκουν στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι οι εταιρείες που λαμβάνουν ειδικές γνώμες ελέγχου διαχειρίζονται κερδίζει περισσότερα από αυτά που λαμβάνουν γνώμες χωρίς επιφύλαξη.

Μια άλλη ροή έρευνας διαπιστώνει ότι οι πιστοποιημένες εκθέσεις δεν σημαίνουν από μόνες τους υψηλότερη ποιότητα ελέγχου (Arnedo et al., 2008· Butler

et al., 2004; Nelson, Elliott, & Tarpley, 2002). Στη διαδικασία διαπραγμάτευσης πριν από την έκδοση της έκθεσης ελέγχου, ο ελεγκτής

συζητά με τη διοίκηση τυχόν ουσιώδεις ανακρίβειες ή αποκλίσεις από τις GAAP και αιτήματα που κάνει η διοίκηση

τις σχετικές προσαρμογές (Butler et al., 2004). Οι ελεγκτές υψηλότερης ποιότητας θεωρούνται αυτοί που λαμβάνουν τα λάθη του πελάτη

δεσμεύτηκε πριν από την έκδοση της έκθεσης ελέγχου. Σε αυτή την περίπτωση, θα πρέπει να αναμένεται χαμηλότερο επίπεδο διακριτικών δεδουλευμένων, και ως εκ τούτου

την έκδοση γνωμοδότησης χωρίς επιφύλαξη.

Στην Ελλάδα, όπου τα κίνητρα του ελεγκτή δεν είναι τα ίδια με αυτά των χωρών κοινού δικαίου, αυτό το επιχείρημα μπορεί να μην ισχύει.

Η διαδικασία διαπραγμάτευσης διεξάγεται σε διαφορετικό επίπεδο και είναι πιθανό η διοίκηση να αρνηθεί να προσαρμόσει τα οικονομικά

δηλώσεις. Στη συνέχεια, ο ελεγκτής έχει δύο επιλογές, είτε να ενδώσει στην πίεση του πελάτη και να εκδώσει μια έκθεση χωρίς επιφύλαξη, κουνώντας

ουσιωδών σφαλμάτων ή/και αποκλίσεων από τις GAAP ή εκδώσει ειδική αναφορά. Στη δεύτερη περίπτωση, η ασάφεια του ελληνικού ελέγχου

Η έκθεση δίνει επιλογές για την πρόκριση, αφήνοντας και τα δύο μέρη ικανοποιημένα. Οι ελεγκτές μπορούν να εκδώσουν την «επιβεβλημένη γνώμη, με θέματα

που δεν επηρεάζουν τη συνολική γνώμη του ελεγκτή» ως εναλλακτική λύση στα πιο αυστηρά είδη γνωμοδοτήσεων με επιφύλαξη. Με αυτόν τον τρόπο

μειώνουν την πιθανότητα είτε να δυσανεστήσουν είτε να χάσουν τους πελάτες τους και ταυτόχρονα αποφεύγουν την περίπτωση μη

έκδοση ειδικής έκθεσης καθόλου. Επομένως, η δεύτερη υπόθεσή μας είναι:

H2. Στην Ελλάδα, η γνώμη ελέγχου (χωρίς επιφύλαξη έναντι ειδικής) δεν σχετίζεται με διακριτικά δεδουλευμένα, άλλα πράγματα είναι

ίσοι.

Η τελική υπόθεση διερευνά εάν το είδος της ελεγκτικής γνώμης που εκδίδεται σχετίζεται με το μέγεθος της ελεγκτικής εταιρείας. Το παρελθόν

Μελέτες υποστηρίζουν ότι δεδομένου ότι οι 4 μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες είναι υψηλότερης ποιότητας, είναι πιο πιθανό από τις μη μεγάλες εταιρείες να αναφέρουν κέρδη

διαχείριση, όταν εντοπίζει, εκδίδοντας πιστοποιημένες εκθέσεις ελέγχου (DeFond, Raghunandan, & Subramanyam, 2002; DeFond,

Wong, & Li, 2000; Gaeremynck, Van Der Meulen, & Willekens, 2008; Gaeremynck & Willekens, 2003). Άλλες μελέτες δείχνουν

ότι οι μη Big 4 είναι πιο πιθανό να πληρούν τις προϋποθέσεις επειδή δεν έχουν την ίδια ικανότητα να εντοπίζουν λάθη και παρατυπίες με το

Μεγάλες 4 εταιρείες και η πιστοποίηση είναι μια συντηρητική στρατηγική για την αντιστάθμιση αυτής της έλλειψης ικανότητας (Craswell, Stokes, & Laughton,

2002; Ryu & Roh, 2007). Τέλος, άλλες μελέτες τεκμηριώνουν ότι το μέγεθος του ελεγκτικού γραφείου δεν επηρεάζει την τάση των ελεγκτών

να πιστοποιήσουν τις απόψεις τους (Bartov et al., 2000; Caramanis & Spathis, 2006; Chan, Lin, & Mo, 2006).

Αναμένουμε ότι εάν η ποιότητα του ελέγχου είναι ίδια και για τους δύο τύπους ελεγκτικών εταιρειών, όπως αναφέρεται στην Υπόθεση 1, δεν θα πρέπει επίσης να υπάρχει

διαφοροποίηση στα προσόντα ελέγχου. Οι τέσσερις μεγάλοι ελεγκτές είναι εξίσου πιθανό να εκδώσουν γνωμοδοτήσεις με επιφύλαξη με τους μη τέσσερις ελεγκτές.

Βασιζόμενοι στα ίδια επιχειρήματα των Υποθέσεων 1 και 2, σχηματίζουμε την τελευταία μας υπόθεση ως εξής:

H3. Στην Ελλάδα, ο τύπος ελεγκτικής γνώμης (μη εγκεκριμένη έναντι ειδικής) δεν σχετίζεται με το μέγεθος της ελεγκτικής εταιρείας (Big 4 vs.

non-Big 4), άλλα πράγματα είναι ίσα.

Αυτά τα ευρήματα βασίζονται, ωστόσο, σε δεδομένα από χώρες όπου οι ελεγκτές αντιμετωπίζουν υψηλό δικαστικό κίνδυνο όταν παρέχουν ελέγχους χαμηλής ποιότητας. Πρόσφατες έρευνες τεκμηριώνουν ότι η συμπεριφορά των Big 4, όσον αφορά τη διαχείριση κερδών, δεν είναι ομοιόμορφη

στον κόσμο και ποικίλλει συστηματικά μεταξύ χωρών με διαφορές σε οικονομικά περιβάλλοντα και θεσμικά περιβάλλοντα

(Arnedo et al., 2008). Οι Francis και Wang (2006) εικάζουν ότι οι Big 4 ελεγκτές επιβάλλουν υψηλότερη ποιότητα κερδών και υψηλότερη

λογιστικός συντηρητισμός στις οικονομικές εκθέσεις των πελατών ως ορθολογική απάντηση σε αυστηρότερα καθεστάτα προστασίας των επενδυτών, συμπεριλαμβανομένων

την ικανότητα των επενδυτών να μηνύουν τους ελεγκτές για αμέλεια και την εξουσία των ρυθμιστικών αρχών να επιβάλλουν κυρώσεις στους ελεγκτές για ανάρμοστη συμπεριφορά.

Επομένως, όταν η προστασία των επενδυτών είναι χαμηλή, οι μεγάλοι και μικροί ελεγκτές έχουν παρόμοια κίνητρα και δεν θα πρέπει να υπάρχουν

παρατηρήσιμες διαφορές στην ποιότητα των κερδών μεταξύ Big 4 και non-Big 4 πελατών (Francis, 2004; Francis & Wang, 2006).

Μελέτες σε χώρες όπως η Κορέα, το Βέλγιο και η Γαλλία παρέχουν στοιχεία ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά

μεταξύ του επιπέδου των διακριτικών δεδουλευμένων εταιρειών που ελέγχονται από ελεγκτές Big 4 και non-Big 4 (Jeong & Rho, 2004; Othman &

Zeghal, 2006; Vander Bauwhede & Willekens, 2004).

4. Σχεδιασμός έρευνας

4.1. Εκτίμηση προαιρετικών δεδουλευμένων

Για τους σκοπούς της ανάλυσής μας, χρησιμοποιούμε διακριτικά δεδουλευμένα ως μέτρο διαχείρισης κερδών. Η χειραγώγηση

των δεδουλευμένων για τη μετακίνηση των υποκείμενων κερδών προς κάποιο επιθυμητό επίπεδο κερδών είναι ένα ευνοημένο μέσο διαχείρισης κερδών. Επειδή τα δεδουλευμένα είναι στοιχεία των κερδών που δεν αντικατοπτρίζονται στις τρέχουσες ταμειακές ροές, δεν έχουν άμεσα μετρητά

συνέπεια της ροής και είναι σχετικά δύσκολο να εντοπιστούν (Peasnell et al., 2005). Οι ερευνητές συνήθως διαχωρίζουν τη διακριτική ευχέρεια

στοιχεία από τα συνολικά δεδουλευμένα, αφαιρώντας τα μη διακριτικά δεδουλευμένα, για να εξεταστεί ο βαθμός διαχείρισης κερδών. Ένα σημαντικό πρόβλημα με αυτήν την προσέγγιση είναι η δυσκολία διαχωρισμού των λειτουργικών δεδουλευμένων σε διακριτικά και

μη διακριτικά στοιχεία.

Το πιο συχνά χρησιμοποιούμενο μοντέλο στη βιβλιογραφία για την εκτίμηση των διακριτικών δεδουλευμένων είναι το μοντέλο Jones (1991).

Οι Dechow, Sloan και Sweeney (1995) ανέπτυξαν το τροποποιημένο μοντέλο Jones, το οποίο έχει σχεδιαστεί για να εξαλείψει τις εικασίες

τάση του μοντέλου Jones (1991) να μετρήσει τα διακριτικά δεδουλευμένα με σφάλμα όταν η διαχειριστική διακριτική ευχέρεια ασκείται

έσοδα (Barton et al., 2000). Για να ελέγξουμε τις υποθέσεις μας, βασιζόμαστε σε δύο εναλλακτικά μοντέλα προκειμένου να διασφαλίσουμε την ευρωστία

των αποτελεσμάτων μας: (1) το τροποποιημένο μοντέλο Jones με ταμειακές ροές από τις δραστηριότητες (Larcker & Richardson, 2004) και (2) το

τροποποιημένο μοντέλο Jones με απόδοση περιουσιακών στοιχείων προηγούμενου έτους (Kothari et al., 2005). Τα διακριτικά δεδουλευμένα υπολογίζονται συνήθως χρησιμοποιώντας δεδομένα χρονοσειρών της ίδιας εταιρείας ή συγχρονικά δεδομένα του κλάδου

στην οποία ανήκει η εταιρεία του δείγματος (Jeong & Rho, 2004). Σύμφωνα με τους Larcker και Richardson (2004), η προσέγγιση χρονοσειρών

υποθέτει τη χρονική σταθερότητα των εκτιμήσεων παραμέτρων, ενώ η διατομική προσέγγιση υποθέτει ομοιογένεια σε

επιχειρήσεις του ίδιου κλάδου. Για τους σκοπούς της μελέτης μας, υιοθετούμε τη συγχρονική προσέγγιση. Ένα πλεονέκτημα της χρήσης αυτού

Η προσέγγιση είναι ότι οι αλλαγές συγκεκριμένων ετών στις οικονομικές συνθήκες που επηρεάζουν τα αναμενόμενα δεδουλευμένα φιλτράρονται από τότε που το μοντέλο είναι

επανεκτιμάται κάθε χρόνο (Johl, Jubb, & Houghton, 2007). Τα δύο διατομεακά μοντέλα διακριτικών δεδουλευμένων που εφαρμόζονται είναι

περιγράφεται παρακάτω.

4.1.2. Μοντέλο Modified-Jones με ROA προηγούμενου έτους

Το δεύτερο μέτρο των διακριτικών δεδουλευμένων, το DAROA, προκύπτει με την εφαρμογή του μοντέλου που αναπτύχθηκε από τους Kothari et al.

(2005), ο οποίος δήλωσε ότι τα δεδουλευμένα των επιχειρήσεων που έχουν βιώσει ασυνήθιστη απόδοση αναμένεται να γίνονται συστηματικά

μη μηδενική, και επομένως η απόδοση της εταιρείας συσχετίζεται με δεδουλευμένα. Πρόσθεσαν το τρέχον έτος ROA και το προηγούμενο έτος ROA στο

τροποποιημένο μοντέλο Jones ως πρόσθετα στοιχεία ελέγχου για την απόδοση. Επίσημα, το δεύτερο μοντέλο, το οποίο προσαρμόζεται στις επιδόσεις

συμπεριλαμβανομένου του ROA του προηγούμενου έτους, έχει ως εξής:

TA_{it}

A_{it-1}

$= \alpha_0 + \alpha_1 t$

1

A_{it-1}

$+ \alpha_2 t$

$REV_{it} - REC_{it}$

A_{it-1}

$+ \alpha_3 t$

PPE_{it}

A_{it-1}

$+ \alpha_4 (ROA_{it-1}) + \epsilon_{it} \quad (2)$

Οι ορισμοί των μεταβλητών είναι οι ίδιοι όπως για το μοντέλο (1) με συμπερίληψη του ROA_{it-1} , που είναι το καθαρό εισόδημα του προηγούμενου έτους

διαιρούμενο με το σύνολο του ενεργητικού του προηγούμενου έτους. Και πάλι, τα εκτιμώμενα προαιρετικά δεδουλευμένα, DAROA, είναι η διαφορά μεταξύ του πραγματικού συνόλου

δεδουλευμένα και τις προσαρμοσμένες τιμές των δεδουλευμένων από το μοντέλο (2)

4.2. Εμπειρικά μοντέλα

Για τον έλεγχο της Υπόθεσης 1, κατασκευάζουμε ένα πολυμεταβλητό μοντέλο με δύο ομάδες μεταβλητών, που σχετίζονται με τον ελεγκτή και τον πελάτη,

που παραδοσιακά προσδιορίζονται ως υποψήφιοι για να επηρεάσουν την κατεύθυνση της διαχείρισης κερδών. Η διαχείριση κερδών είναι

μετράται με διακριτικά δεδουλευμένα, DACFO και DAROA, και ποιότητα ελεγκτή με μέγεθος ελεγκτικής εταιρείας, BIGN.

Οι μεταβλητές ελέγχου που επιλέχθηκαν αντιπροσωπεύουν τα οικονομικά χαρακτηριστικά των πελατών.⁹ Οι ταμειακές ροές από τις δραστηριότητες, CFO, περιλαμβάνονται σε

έλεγχος για την πιθανή συσχέτιση μεταξύ δεδουλευμένων και ταμειακών ροών, με αρνητικό αναμενόμενο συντελεστή (Becker et al., 1998;

Carey & Simnett, 2006; Chen, Lin, & Zhou, 2005; Dechow et al., 1995; Ιατρίδης, 2011; Ιατρίδης & Ρουβόλης, 2010; Jeong & Rho,

2004; Kim et al., 2003; Kothari et al., 2005; Κουμανάκος κ.ά., 2008; Myers, Myers, & Omer, 2003; Peasnell et al., 2005). Εμείς

συμπεριλάβετε τον φυσικό λογάριθμο των συνολικών περιουσιακών στοιχείων, SIZE, για τον έλεγχο της επίδρασης του μεγέθους της επιχείρησης στα διακριτικά δεδουλευμένα (Arnedo et al.,

2008; Carey & Simnett, 2006; Chen et al., 2005; Choi, Kim, Kim, & Zang, 2010; Chung et al., 2002; Dechow & Dichev, 2002;

Ιατρίδης, 2011; Ιατρίδης & Ρουβόλης, 2010; Jeong & Rho, 2004; Kim et al., 2003; Othman & Zeghal, 2006). Οι εμπειρικές μελέτες έχουν

πρότεινε ότι το μέγεθος μπορεί να έχει αρνητική ή θετική συσχέτιση με διακριτικά δεδουλευμένα (Becker et al., 1998; Chung et al.,

2002).

Περιλαμβάνουμε επίσης τη χρηματοοικονομική μόχλευση, LEV, επειδή οι εταιρείες με υψηλή μόχλευση μπορεί να έχουν μεγαλύτερα κίνητρα για τη διαχείριση κερδών, είτε αυξάνοντας το εισόδημα είτε μειώνοντας το εισόδημα (Becker et al., 1998; Butler et al., 2004; Carey & Simnett, 2006 ;

Choi et al., 2010; DeFond & Jiambalvo, 1994; Ιατρίδης & Ρουβόλης, 2010; Peasnell et al., 2005). Ως εκ τούτου, το αναμενόμενο σημάδι του αυτός ο συντελεστής μπορεί να είναι είτε θετικός είτε αρνητικός. Μια εικονική μεταβλητή για τις ζημίες του τρέχοντος έτους, LOSS, περιλαμβάνεται στον λογαριασμό

για δυνητικές διαφορές στα προαιρετικά δεδουλευμένα μεταξύ εταιρειών ζημιών και κερδών, με αρνητικό αναμενόμενο πρόσημο (Burgstahler

& Dichev, 1997; Carey & Simnett, 2006; Choi et al., 2010; Dopuch, Holthausen, & Leftwich, 1987). Έλεγχος δύο μεταβλητών

για τη ρευστότητα και την αποτελεσματικότητα, μετρούμενη με τον τρέχοντα δείκτη, CR (Butler et al., 2004; Caramanis & Spathis, 2006; Ryu & Roh,

2007) και αναλογία αποθεμάτων προς περιουσιακά στοιχεία, INV (Johl et al., 2007), αντίστοιχα, που αποτελούν άμεσες μετρήσεις της οικονομικής υγείας. Μας

Το μοντέλο διαχείρισης κερδών προσδιορίζεται ως εξής:

$$DAit = \gamma_0 + \gamma_1 BIGNit + \gamma_2 CFOit + \gamma_3 SIZEit + \gamma_4 LEVit + \gamma_5 LOSSit + \gamma_6 CRit + \gamma_7 INVit + \epsilon it \quad (3)$$

όπου για την εταιρεία i στο έτος t , $DAit$ είναι τα υπογεγραμμένα προαιρετικά δεδουλευμένα. εκτιμάται χρησιμοποιώντας τα μοντέλα (1) και (2), π.χ. $DACFOit$ και $DAROAit$,

αντίστοιχα; $BIGN$ Η εικονική μεταβλητή είναι ίση με 1 εάν ο ελεγκτής είναι Big 4, 0 διαφορετικά. CFO για τις ταμειακές ροές από τις δραστηριότητες,

διαιρούμενο με τα συνολικά περιουσιακά στοιχεία με καθυστέρηση· $MEΓΕΘΟΣ$ είναι ο φυσικός λογάριθμος των συνολικών περιουσιακών στοιχείων. LEV το συνολικό χρέος, διαιρεμένο με το σύνολο του ενεργητικού. $ΑΠΩΛΕΙΑ$

την εικονική μεταβλητή ίση με 1, εάν σημειωθεί απώλεια στο τρέχον έτος, 0 διαφορετικά· Πληκτρολογήστε τα κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία, διαιρεμένα με

απαιτητές υποχρεώσεις; και $INVit$ το απόθεμα, διαιρεμένο με τα συνολικά περιουσιακά στοιχεία. Για τον έλεγχο των υποθέσεων 2 και 3, υπολογίζουμε ένα μοντέλο λογιστικής παλινδρόμησης, όπου ο τύπος της γνώμης ελέγχου, AO , είναι ο

εξαρτημένη διχοτομική μεταβλητή και $DACFO$ και $DAROA$ ($H2$) και $BIGN$ ($H3$) οι μεταβλητές δοκιμής, όπως φαίνεται στο μοντέλο (4):

$$AOit = \gamma_0 + \gamma_1 DAit + \gamma_2 BIGNit + \gamma_3 CFOit + \gamma_4 SIZEit + \gamma_5 LEVit + \gamma_6 LOSSit + \gamma_7 CRit + \gamma_8 INVit + \epsilon it \quad (4)$$

όπου, $AOit$ είναι η εικονική μεταβλητή ίση με 1 για ειδική γνώμη, δηλ. ειδική γνώμη, με θέματα που δεν επηρεάζουν την

τη συνολική γνώμη του ελεγκτή, τη γνώμη με επιφύλαξη, με θέματα που επηρεάζουν τη συνολική γνώμη του ελεγκτή και την αρνητική γνώμη,

και 0 διαφορετικά. Δεν υπήρξε καμία αποποίηση γνώμης στο δείγμα μας.

Εφαρμόζουμε τις ίδιες μεταβλητές ελέγχου όπως στο μοντέλο (3) επειδή έχουν χρησιμοποιηθεί τακτικά στην προηγούμενη βιβλιογραφία για το

επεξήγηση των αποφάσεων των ελεγκτών να επιβεβαιώσουν τις απόψεις τους, αν και τα αναμενόμενα σημάδια ορισμένων συντελεστών μπορεί να είναι διαφορετικά

κατευθύνσεις. Ο CFO αναμένεται να συσχετιστεί αρνητικά με την πιθανότητα λήψης ειδικής γνώμης από περισσότερο

Οι κερδοφόρες επιχειρήσεις είναι λιγότερο πιθανό να συμμετάσχουν στη διαχείριση κερδών από τις εταιρείες με οικονομικές δυσκολίες (Carey & Simnett,

2006; DeFond et al., 2002). Οι έλεγχοι SIZE για τον αντίκτυπο του μεγέθους του πελάτη μπορεί να έχουν στην τάση των ελεγκτών να εκδώσουν πιστοποιητικό

γνώμη. Οι Craswell et al. (2002) υποστηρίζουν ότι το πρόσημο σε αυτόν τον συντελεστή θα μπορούσε να είναι είτε θετικό είτε αρνητικό. μικροί πελάτες είναι

είναι πιο πιθανό να αποτύχει και να αντιμετωπίσει προβλήματα συνεχιζόμενης ανησυχίας, τα οποία αυξάνουν την πιθανότητα λήψης ειδικής γνώμης. Ωστόσο,

η απειλή δικαστικού κόστους σε αποτυχίες μεγάλων πελατών μπορεί να επιβάλλει στους ελεγκτές να είναι συντηρητικοί στις απόψεις τους και να πληρούν τις προϋποθέσεις

(Frost, 1994)

Το LEV χρησιμοποιείται για τον έλεγχο της επίπτωσης του χρηματοοικονομικού κινδύνου στην έκδοση ειδικής γνώμης. υποδηλώνει υψηλό δείκτη μόχλευσης

υψηλότερος οικονομικός κίνδυνος, και επομένως, υψηλότερη πιθανότητα απόκτησης προσόντων (Carey & Simnett, 2006; Chan et al., 2006; DeFond et al.,

2002, 2000). Έλεγχοι LOSS για την επίδραση του λειτουργικού κινδύνου με θετικό πρόσημο αναμενόμενου συντελεστή (Carey & Simnett, 2006;

Chan et al., 2006; Craswell et al., 2002; DeFond et al., 2000; Σπάθης, 2003). Ένα χαμηλό CR υποδηλώνει προβλήματα ρευστότητας, τα οποία

αυξάνουν την τάση του ελεγκτή να εκδίδει γνώμη με επιφύλαξη (Caramanis & Spathis, 2006; Chan et al., 2006; DeFond

et al., 2000; Σπάθης, 2003). Τέλος, το INV περιλαμβάνεται για τον έλεγχο της αποτελεσματικότητας του πελάτη (Chan et al., 2006). Προσδοκούμε

αυτή η μεταβλητή να συσχετίζεται θετικά με την έκδοση γνωμοδότησης με επιφύλαξη.

Ο αρχικός πληθυσμός από τον οποίο επιλέχθηκε το δείγμα περιλαμβάνει τις εταιρείες που αναφέρονται στο ASE για την πενταετία από το 2005

έως το 2009. Συλλέχθηκαν επίσης δεδομένα για το 2004, καθώς ορισμένες μεταβλητές των μοντέλων μας απαιτούσαν τιμές αρχής έτους. ΕΠΟΜΕΝΟ

κοινή πρακτική στην προηγούμενη βιβλιογραφία, οι τομείς των τραπεζών, των ασφαλίσεων, των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και των ακινήτων εξαιρούνται επειδή

Η εκτίμηση των προαιρετικών δεδουλευμένων είναι προβληματική για αυτές τις εταιρείες (DeFond & Subramanyam, 1998). Επιπλέον, τομείς με

λιγότερες από δέκα εταιρείες παραλείπονται από το δείγμα. Επομένως, από τους συνολικά 18 τομείς περιλαμβάνονται μόνο 9: Μέταλλα, Κατασκευές

&Υλικά Κατασκευών, Τρόφιμα & Ποτά, Ταξίδια & Αναψυχή, Τεχνολογία της Πληροφορίας, Επικοινωνία, Εμπόριο, Προσωπικά

& Εγχώρια Προϊόντα και Βιομηχανικά Προϊόντα & Υπηρεσίες.

Άλλες έξι εταιρείες IPO δεν συμπεριλήφθηκαν επειδή τον πρώτο χρόνο μια εταιρεία εισέρχεται στο χρηματιστήριο, τείνει να χειραγωγεί τα κέρδη και

Αυτό μπορεί να επηρεάσει την πιθανότητα λήψης ειδικής γνώμης ελέγχου (Caramanis & Spathis, 2006). Εταιρείες που συμμετέχουν σε συγχωνεύσεις,

εξαγορές ή έμπειρες προσφορές μετοχών δεν εξαλείφθηκαν από το δείγμα επειδή ελληνικές εμπειρικές μελέτες δείχνουν

δεν υπάρχουν στοιχεία υιοθέτησης της διαχείρισης κερδών γύρω από αυτά τα γεγονότα (Κουμανάκος et al., 2005). Επιπλέον, ήταν 18 επιχειρήσεις

εξαιρέθηκαν από την εμπειρική ανάλυση επειδή ελέγχθηκαν τόσο από ελεγκτή Big 4 όσο και από μη Big 4.10 Για να μειωθεί η

αντίκτυπο των ακραίων παρατηρήσεων στα αποτελέσματα, κερδίζουμε τις παρατηρήσεις που πέφτουν στο κορυφαίο 1% και στο χαμηλότερο 1% της εμπειρικής

κατανομή κάθε μεταβλητής (Chung et al., 2002).

Διαθεσιμότητα δεδομένων για τον υπολογισμό των συνολικών δεδουλευμένων και την εκτίμηση των μεταβλητών που χρησιμοποιούνται στον περαιτέρω έλεγχο υποθέσεων

μείωσε το μέγεθος του δείγματος, με αποτέλεσμα περίπου 978 παρατηρήσεις ετησίως. Οι εταιρείες με ελλιπή στοιχεία πενταετίας δεν ήταν

εξαιρέθηκαν από την ανάλυση, με αποτέλεσμα διαφορετικό αριθμό παρατηρήσεων σε καθένα από τα πέντε έτη.

6. Εμπειρικά αποτελέσματα

6.1. Περιγραφικά στατιστικά

Ο Πίνακας 1 συνοψίζει τους τύπους ελεγκτικής γνώμης που εκδόθηκαν από τα ελεγκτικά γραφεία του δείγματός μας. Είναι ενδιαφέρον ότι το θέμα των 4 μεγάλων εταιρειών μόνο δύο τύποι ελεγκτικής γνώμης, χωρίς επιφύλαξη (76,3%), και με επιφύλαξη σε θέματα που δεν επηρεάζουν τη γνώμη του ελεγκτή (23,7%).

Οι μη-μεγάλες 4 εταιρείες εκδίδουν σχεδόν ίσο αριθμό γνωμοδοτήσεων χωρίς επιφύλαξη και ειδικές γνώμες, συμπεριλαμβανομένου στο κατάλληλο δείγμα 1,5% αναφορών αρνητικής γνώμης.

Στον Πίνακα 2, παρουσιάζονται οι περιγραφικές στατιστικές και οι μονομεταβλητοί έλεγχοι για τις μεταβλητές που χρησιμοποιούνται στην εμπειρική ανάλυση.

Ο πίνακας χωρίζεται σε τρεις πίνακες, Α, Β και Γ. Τα περιγραφικά στατιστικά στοιχεία για το πλήρες δείγμα συνοψίζονται στον Πίνακα Α, για

978 παρατηρήσεις σταθερού έτους. Οι πίνακες Β και Γ δείχνουν τα περιγραφικά στατιστικά στοιχεία που κατηγοριοποιούνται ανά μέγεθος ελεγκτικής εταιρείας και γνώμη ελέγχου τύπου, αντίστοιχα.

Στο πλαίσιο Β, οι μέσες διαφορές είναι στατιστικά σημαντικές για τις περισσότερες μεταβλητές, εκτός από τα προαιρετικά δεδουλευμένα

(DAROA), CFO και CR. Τα συνολικά δεδουλευμένα (TA) και τα διακριτικά δεδουλευμένα (DACFO) διαφέρουν σημαντικά μεταξύ εταιρειών με Big

4 και μη Big 4 ελεγκτές. Τα διακριτικά δεδουλευμένα έχουν θετικές μέσες τιμές (μέσος όρος DACFO = 0,012 και μέσος όρος DAROA = 0,003)

στην ομάδα Big 4, η οποία υποδηλώνει μια τάση υπερεκτίμησης των δεδουλευμένων, με αποτέλεσμα μια ανοδική διαχείριση κερδών

αποτέλεσμα. Τα διακριτικά δεδουλευμένα έχουν αρνητικές μέσες τιμές (μέσος όρος DACFO = -0,006 και μέσος όρος DAROA = -0,001) στην ομάδα non Big 4, υποδηλώνοντας μια τάση υποτίμησης των δεδουλευμένων και, επομένως, διαχείρισης των κερδών προς τα κάτω. Επιπλέον, μέγεθος

Το (SIZE) και η μόχλευση (LEV) διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των δύο δειγμάτων. Οι πελάτες των Big 4 ελεγκτικών εταιρειών είναι μεγαλύτεροι σε μέγεθος

(μέσος όρος = 18,955) και λιγότερο μόχλευση (μέσος όρος = 0,483) σε σύγκριση με πελάτες μη Big 4.

Το πάνελ Γ κάνει διάκριση μεταξύ εταιρειών με εγκεκριμένες γνώμες και χωρίς επιφύλαξη. Για άλλη μια φορά, TA, διακριτικά δεδουλευμένα

(DACFO), μέγεθος (SIZE) και μόχλευση (LEV) έχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις μέσες τιμές μεταξύ των δύο ομάδων. εταιρείες

με ειδικές γνώμες έχουν αρνητικό μέσο συνολικό δεδουλευμένο και διακριτικά δεδουλευμένα, σε σύγκριση με εταιρείες με μη

γνωμοδοτήσεις, υποδηλώνοντας μια τάση για υποεκτίμηση των δεδουλευμένων και, ως εκ τούτου, για μείωση των κερδών. Επιπλέον, οι επιχειρήσεις

με μη επιβεβαιωμένες απόψεις είναι μεγαλύτερες σε μέγεθος (μέσος όρος = 18,376) και λιγότερο μόχλευση (μέσος όρος = 0,492).

Περιγραφικά στατιστικά στοιχεία της διακριτής μεταβλητής LOSS (απώλειες τρέχοντος έτους) παρουσιάζονται στον Πίνακα 3, όπου 204 από τις 275 επιχειρήσεις

με το τρέχον έτος οι ζημιές ελέγχθηκαν από μη-μεγάλες 4 ελεγκτικές εταιρείες (chi-square = 10.061, $p < 0.000$). Εξέταση του πίνακα επίσης

δείχνει ότι 133 από τις 275 εταιρείες με απώλειες το τρέχον έτος έλαβαν ειδική γνώμη. Η διαφορά μεταξύ των δύο

ομάδες εταιρειών που αναφέρθηκαν είναι σημαντικές (chi-square = 15.788, $p < 0.000$).

Ο Πίνακας 4 παρουσιάζει τους συντελεστές συσχέτισης Pearson των μεταβλητών δοκιμής και ελέγχου. Συσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών δοκιμής

είναι αδύναμοι. Το DACFO και το DAROA συσχετίζονται θετικά με το BIGN, αλλά οι συσχετίσεις είναι μικρές και όχι πολύ σημαντικές. AO είναι

συσχετίζεται αρνητικά με το DA και το BIGN, αλλά και πάλι οι συσχετίσεις δεν είναι πολύ ισχυρές. Σημειώνουμε ότι σημαντικές συσχετίσεις

υπάρχουν μεταξύ μερικών ζευγών μεταβλητών. LOSS και DACFO (-0,433), SIZE and BIGN (0,427) και OCF και DAROA (-0,457) στο

το επίπεδο σημαντικότητας 1%. Τα μέτρα διακριτικής μας ευχέρειας δεδουλευμένων, DACFO και DAROA, συσχετίζονται πολύ θετικά, με

συντελεστής συσχέτισης 0,682, και σημαντικός στο επίπεδο του 1%, υποδηλώνοντας ότι με την πάροδο του χρόνου επιστρέφουν τη μέση τιμή (Kim et al.,

2003).

Δεδομένου ότι δεν υπάρχει συντελεστής συσχέτισης μεγαλύτερος από 0,8, η πολυσυγγραμμικότητα δεν φαίνεται να προκαλεί προβλήματα στην πολυπαραγοντική ανάλυση (Judge, Hill, Griffiths, Lutkerohi, & Lee, 1988), όπου η ταυτόχρονη επίδραση αυτών των μεταβλητών θα είναι

εξετάστηκε. μοντέλο με το προηγούμενο έτος ROA (Kothari et al., 2005), αντίστοιχα, και το μέγεθος της ελεγκτικής εταιρείας, BIGN. Τα αποτελέσματα του ΟΛΣ

Η παλινδρόμηση για τα πλήρη και ετήσια δείγματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 5. Στο μοντέλο (3α), το DACFO χρησιμοποιείται ως εξαρτημένη μεταβλητή,

ενώ η DAROA είναι η εξαρτημένη μεταβλητή στο μοντέλο (3b). Τα πρόσημα των συντελεστών είναι στις αναμενόμενες κατευθύνσεις. Εξετάζω

εάν τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης εγκάρσιας τομής οδηγούνται από πιθανά προβλήματα σειριακής συσχέτισης, υπολογίζουμε το μοντέλο

(3) χωριστά για καθένα από τα πέντε έτη από το 2005 έως το 2009 (Chung et al., 2002).

Μας απασχολεί πρωτίστως το πρόσημο και η σημασία του συντελεστή ~ 1 . Στον Πίνακα 5, και τα δύο μοντέλα, (3α) και (3β),

δίνουν παρόμοια αποτελέσματα για τη μεταβλητή BIGN. Αν και η εκτιμώμενη τιμή του συντελεστή δεν είναι ακριβώς μηδέν, είναι στατιστικά

δεν διακρίνεται από το μηδέν. Αυτό σημαίνει ότι η υπόθεση 1 γίνεται αποδεκτή. η μεταβλητή BIGN δεν εξηγεί παραλλαγές σε

προαιρετικά δεδουλευμένα, DACFO και DAROA, και επομένως θα μπορούσε να αφαιρεθεί από το μοντέλο. Αυτό το αποτέλεσμα είναι συνεπές με

άλλες μελέτες, οι οποίες αναφέρουν ότι υπάρχει έλλειψη διαφοροποίησης Big 4 στο επίπεδο των διακριτικών δεδουλευμένων που χρησιμοποιεί μια επιχείρηση

(Carey & Simnett, 2006; Jeong & Rho, 2004; Othman & Zeghal, 2006; Peasnell et al., 2005; Vander Bauwhede & Willekens,

2004).

Η ερμηνεία όμως αυτού του αποτελέσματος εξαρτάται από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του οικονομικού περιβάλλοντος και

θεσμικό πλαίσιο της Ελλάδας. Πιθανοί λόγοι είναι ο οικονομικός δεσμός των ελεγκτών με τους πελάτες τους, ειδικά όταν

ο πελάτης είναι μεγάλος. Στην πραγματικότητα, φαίνεται ότι τα οικονομικά κίνητρα τους ενθαρρύνουν να διατηρήσουν υπάρχοντες πελάτες και να προσελκύσουν νέους

πελάτες, θέτοντας σε κίνδυνο την ανεξαρτησία στην κρίση. Το κίνητρο είναι ισχυρότερο, από το ενδεχόμενο των κυρώσεων

πληρώνουν παρέχοντας ελέγχους χαμηλής και όχι υψηλής ποιότητας. Το επιχείρημα αυτό ενισχύεται από το γεγονός ότι τα ελεγκτικά γραφεία λειτουργούν σε σχετικά μικρή αγορά όπου η προστασία των επενδυτών είναι χαμηλή, οι μηχανισμοί επιβολής είναι αδύναμοι και υπάρχουν χαμηλές δικαστικές διαφορές και

απώλεια φήμης.

Η διακύμανση στα προαιρετικά δεδουλευμένα εξηγείται καλύτερα από τα οικονομικά χαρακτηριστικά των πελατών. Ο CFO είναι σημαντικός στο 1%

επίπεδο και στα δύο μοντέλα (3α) και (3β). Όπως προβλέφθηκε, σχετίζεται αρνητικά με διακριτικά δεδουλευμένα, εύρημα που συνάδει με

προηγούμενες μελέτες (Becker et al., 1998; Carey & Simnett, 2006; Chen et al., 2005; Dechow et al., 1995; Iatridis, 2011; Iatridis &

Ρουβόλης, 2010; Jeong & Rho, 2004; Kim et al., 2003; Peasnell et al., 2005), υπονοώντας ότι οι επιχειρήσεις με χαμηλές ταμειακές ροές τείνουν να

χρησιμοποιήστε λογιστικές πολιτικές αύξησης του δεδουλευμένου. Η ΑΠΩΛΕΙΑ είναι σημαντική στο επίπεδο σημαντικότητας 1% και σχετίζεται αρνητικά με

DA για όλα σχεδόν τα χρόνια, και στα δύο μοντέλα, (3α) και (3β). Τέλος, και κυρίως στο μοντέλο (3α), το LEV συνδέεται αρνητικά με

διακριτικά δεδουλευμένα (σύμφωνα με τους Becker et al., 1998; Chen et al., 2005; Iatridis & Rounolis, 2010; Kim et al., 2003). ο

Η επεξηγηματική ισχύς του μοντέλου (3) είναι ικανοποιητική και εξηγεί μεγάλο μέρος της εξαρτημένης μεταβλητής, με προσαρμοσμένο εύρος τιμών R²

από 18,1% σε 74,4%.

Στην Ενότητα 7.1, πραγματοποιούμε μια πρόσθετη ανάλυση με θετικά και αρνητικά δείγματα προαιρετικών δεδουλευμένων, επειδή τα διακριτικά δεδουλευμένα μπορεί να συνεπάγονται δύο διαφορετικές καταστάσεις, είτε με κίνητρα διαχείρισης κερδών είτε προς τα πάνω είτε προς τα κάτω.

6.3. Αποτελέσματα παλινδρόμησης για τις Υποθέσεις 2 και 3

Τα αποτελέσματα του μοντέλου λογιστικής παλινδρόμησης (4) παρουσιάζονται στον Πίνακα 6. Και τα δύο μοντέλα, (4α) και (4β), δίνουν παρόμοια αποτελέσματα

γιατί η μόνη διαφορά τους είναι η ανεξάρτητη μεταβλητή των διακριτικών δεδουλευμένων, DACFO και DAROA, η οποία δεν είναι σημαντική.

Όσον αφορά την Υπόθεση 2, ο συντελεστής γ_1 είναι αρνητικός αλλά, όπως προβλεπόταν, όχι σημαντικός, σε όλα τα επίπεδα σημαντικότητας σε

και τα δύο μοντέλα (4α) και (4β), πράγμα που σημαίνει ότι τα προαιρετικά δεδουλευμένα δεν παρέχουν καμία βοήθεια στην εξήγηση του είδους του ελέγχου

γνώμη που εκδόθηκε από το ελεγκτικό γραφείο. Λαμβάνοντας μαζί τα αποτελέσματα των Υποθέσεων 1 και 2, διαπιστώνουμε ότι το μέγεθος της ελεγκτικής εταιρείας είναι

δεν επηρεάζει το επίπεδο διαχείρισης των κερδών και η επικύρωση γνώμης ελέγχου δεν εκδίδεται ως απάντηση σε αυτό της διοίκησης

ευκαιριακή συμπεριφορά.

Επιπλέον, υπάρχει αρνητική και στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ των 4 μεγάλων ελεγκτικών εταιρειών και της πιθανότητας

λήψης γνώμης με επιφύλαξη, εκτός από τα έτη 2005 και 2009, που υποστηρίζει το επιχείρημα ότι εταιρείες που ελέγχθηκαν από το Big 4

οι ελεγκτές είναι πιο πιθανό να λάβουν γνώμη χωρίς επιφύλαξη, που οδηγεί στην απόρριψη της Υπόθεσης 3. Αυτό το αποτέλεσμα είναι ασυνεπές

με προηγούμενες μελέτες, οι οποίες τεκμηριώνουν ότι οι 4 μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες είναι πιο πιθανό να εκδίδουν ειδικές γνώμες, σε σύγκριση με

μη μεγάλες 4 εταιρείες (DeFond et al., 2002; Gaeremynck et al., 2008; Gaeremynck & Willekens, 2003) ή μελέτες με ασήμαντες

σχέση μεταξύ του Big 4 και της μεταβλητής προσόντων ελέγχου (Bartov et al., 2000; Caramanis & Spathis, 2006; Chan

et al., 2006).

Υποθέτουμε ότι δεδομένου ότι η ποιότητα του ελέγχου είναι η ίδια για τους Big 4 και τους non Big 4 ελεγκτές, όσον αφορά τον περιορισμό των πελατών

διαχείριση κερδών, δεν θα πρέπει επίσης να υπάρχει διαφοροποίηση στα προσόντα ελέγχου. Έτσι, το γεγονός ότι οι Big 4 ελεγκτές

έχουν μεγαλύτερη τάση για έκδοση αναφορών χωρίς επιφύλαξη θα μπορούσε να αποδοθεί στα χαρακτηριστικά των πελατών και όχι στην ποιότητα του ελέγχου

per se, όπως υποδεικνύεται από τη σημαντική αρνητική μεταβλητή ελέγχου SIZE. Οι πελάτες του Big 4 είναι μεγαλύτεροι σε μέγεθος, 13 με διεθνείς

προσανατολισμό και προσαρμογή περισσότερο στους μηχανισμούς εταιρικής διακυβέρνησης και στην εφαρμογή των ΔΠΧΠ. Αυτοί οι παράγοντες δείχνουν

ότι έχουν μικρότερη πιθανότητα να λάβουν ειδική γνώμη. Μια επιπλέον εξήγηση θα μπορούσε να είναι ότι η οικονομική

ο δεσμός μεταξύ ελεγκτών και μεγάλων πελατών είναι ακόμη ισχυρότερος, ενθαρρύνοντας τους ελεγκτές να ενεργούν λιγότερο συντηρητικά και να αναφέρουν

ευνοϊκότερα, σε μια προσπάθεια να διατηρήσουν τους πελάτες με επιρροή. Ωστόσο, αυτή η προϋπόθεση βλάπτει την άσκηση των ελεγκτών

ανεξάρτητη κρίση.

Όσον αφορά τις υπόλοιπες μεταβλητές ελέγχου, ο συντελεστής LEV έχει, όπως προβλεπόταν, θετικό πρόσημο και είναι σημαντικός, εκτός

για τα έτη 2006 και 2007. Ένας υψηλός δείκτης μόχλευσης υποδηλώνει υψηλότερο χρηματοοικονομικό κίνδυνο και, επομένως, μεγαλύτερη πιθανότητα προεπιλογής

(Carey & Simnett, 2006; Chan et al., 2006; DeFond et al., 2000). Τέλος, η ΑΠΩΛΕΙΑ είναι θετικά σημαντική στα μοντέλα (4α) και (4β)

μόνο τα έτη 2008 και 2009. Αυτό το αποτέλεσμα είναι συνεπές με προηγούμενες μελέτες, οι οποίες υποδηλώνουν ότι οι οικονομικά φτωχές επιχειρήσεις έχουν

μεγαλύτερη τάση να λαμβάνουν εξειδικευμένες γνώμες από τις πιο υγιείς επιχειρήσεις (Chan et al., 2006; Craswell et al., 2002; DeFond et al.,

2000; Σπάθης, 2003). Το Pseudo R-Square¹⁴ κυμαίνεται από 10,2% έως 34,2% και υποδηλώνει μια σχετικά ισχυρή σχέση μεταξύ

τις εξαρτημένες και τις ανεξάρτητες μεταβλητές.

7.1. Θετικά έναντι αρνητικών προαιρετικών δεδουλευμένων

Διαχωρίζουμε το δείγμα μας σε θετικά και αρνητικά προαιρετικά δεδουλευμένα για να διερευνήσουμε εάν τα αποτελέσματά μας διαφέρουν όταν οι διευθυντές

έχουν κίνητρα είτε να υπερεκτιμήσουν τα αναφερόμενα κέρδη, μέσω των δεδουλευμένων που αυξάνουν το εισόδημα είτε να υποεκτιμήσουν τα αναφερόμενα κέρδη

μέσω των δεδουλευμένων που μειώνουν το εισόδημα (βλ. Jenkins, Kane, & Velury, 2006; Kim et al., 2003; Myers et al., 2003; Othman & Zeghal,

2006). Τα αποτελέσματα του μοντέλου (3) στον Πίνακα 7 δείχνουν ότι το μέγεθος του ελεγκτή δεν έχει καμία επίδραση στον περιορισμό προς τα πάνω ή

προς τα κάτω διαχείριση κερδών της εταιρείας-πελάτη (Othman & Zeghal, 2006). ο συντελεστής BIGN δεν είναι σημαντικός για

είτε τα θετικά είτε αρνητικά δείγματα διακριτικών δεδουλευμένων, και η υπόθεση 1 γίνεται αποδεκτή.

Όσον αφορά τις μεταβλητές ελέγχου, η ανάλυσή μας αποκαλύπτει ότι οι επιχειρήσεις με ισχυρές λειτουργικές ταμειακές ροές είναι λιγότερο πιθανό να

χρησιμοποιήστε είτε θετικά είτε αρνητικά προαιρετικά δεδουλευμένα, καθώς ο συντελεστής CFO είναι σημαντικά αρνητικός και για τα δύο δείγματα. ο

Ο συντελεστής στο LEV είναι σημαντικά θετικός στο δείγμα των θετικών διακριτικών δεδουλευμένων και σημαντικά αρνητικός στο

αρνητικό δείγμα δεδουλευμένων κατά διακριτική ευχέρεια, υποδεικνύοντας ότι οι εταιρείες με αυξημένη μόχλευση διαχειρίζονται τα κέρδη προς τα πάνω. Και στα δύο

δείγματα, ζημίες τρέχοντος έτους, ΑΠΩΛΕΙΑ, συνδέονται με χαμηλότερο μέγεθος συμπεριφοράς κερδών-διαχείρισης.

Στον Πίνακα 8, σύμφωνα με την κύρια ανάλυσή μας στην Ενότητα 6.3, διαπιστώνουμε ότι η Υπόθεση 2 γίνεται αποδεκτή. Η υπόθεση 3 είναι επίσης

απορρίφθηκε, καθώς το BIGN είναι αρνητικά σημαντικό και στα δύο δείγματα. Τέλος, SIZE (αρνητικός συντελεστής) και LEV (θετικός συντελεστής)

είναι σημαντικές μόνο για το δείγμα αρνητικών προαιρετικών δεδουλευμένων, το οποίο αποκαλύπτει ότι μικρότερες επιχειρήσεις και επιχειρήσεις με υψηλή

μόχλευσης είναι πιο πιθανό να λάβουν ειδικές γνώμες.

7.2. Πρόσθετα διακριτικά μοντέλα σε δεδουλευμένη βάση

Για να ελέγξουμε την ευρωστία της εκτίμησης των διακριτικών δεδουλευμένων, επαναλαμβάνουμε τα μοντέλα (3) και (4) χρησιμοποιώντας διακριτική

δεδουλευμένα εκτιμώμενα από δύο πρόσθετα μοντέλα: το μοντέλο Jones (1991) και το μοντέλο τροποποιημένου Jones (Dechow et al., 1995).¹⁵

Η χρήση αυτών των μετρήσεων σε δεδουλευμένη βάση δεν αποφέρει σημαντικά διαφορετικά αποτελέσματα από αυτά που αναφέρονται στην Ενότητα 6.

μοντέλο (3), η δοκιμαστική μεταβλητή BIGN δεν είναι σημαντική για την εξήγηση του DA, τόσο του DAJ όσο και του DAmJ. Αυτό το αποτέλεσμα υποστηρίζει έντονα

7.3. Εξαίρεση CFO από τα μοντέλα (3) και (4)

Η μεταβλητή CFO χρησιμοποιείται για την εκτίμηση των διακριτικών δεδουλευμένων στο μοντέλο (1) της εμπειρικής μας ανάλυσης. Αφήνουμε αυτή τη μεταβλητή

από τα μοντέλα (3) και (4) για να ελέγξουμε την ευρωστία των αποτελεσμάτων μας.

Διαπιστώνουμε ότι το BIGN, πάλι, δεν είναι σημαντικό (Υπόθεση 1

αποδεκτό) και το LOSS σχετίζεται αρνητικά με το DA στο επίπεδο σημαντικότητας 1% για τα μοντέλα (3α) και (3β). Η υπόθεση 2 είναι

και πάλι αποδεκτό. Για άλλη μια φορά, η μεταβλητή BIGN συνδέεται ισχυρά και αρνητικά με το AO στο επίπεδο σημαντικότητας 1% για

μοντέλα (4α) και (4β), και έτσι η υπόθεση 3 απορρίπτεται. Επιπλέον, SIZE (αρνητικός συντελεστής) και LEV (θετικός συντελεστής)

συσχετίζονται με την AO στο επίπεδο σημαντικότητας 1%. Εν ολίγοις, τα αποτελέσματα είναι παρόμοια με αυτά που αναφέρθηκαν στην κύρια ανάλυσή μας,

υποστηρίζοντας τη δύναμη των δοκιμών μας. Για συντομία, δεν αναφέρουμε τους αναλυτικούς πίνακες των αποτελεσμάτων.

8. Συμπεράσματα, περιορισμοί και μελλοντική έρευνα

Αυτή η μελέτη διερεύνησε τον ρόλο των ελεγκτών στην πιθανή έγκριση της ευκαιριακής συμπεριφοράς των διευθυντικών στελεχών, δηλαδή τα κέρδη

διαχείρισης, στην περίοδο μετά τα ΔΠΧΠ από το 2005 έως το 2009. Ως αντιπρόσωπος για τη διαχείριση κερδών χρησιμοποιήσαμε προαιρετικά δεδουλευμένα,

και ως πληρεξούσιοι για την αναφορά ελεγκτών, χρησιμοποιήσαμε το μέγεθος της ελεγκτικής εταιρείας (Big 4 έναντι μη Big 4) και τον τύπο ελεγκτικής γνώμης (μη εγκεκριμένη έναντι.

αρμόδιος).

Οι επιπτώσεις των ασυνήθιστων χαρακτηριστικών του οικονομικού περιβάλλοντος και του θεσμικού πλαισίου του κώδικα νόμου Ελλάδα είναι

αποδεικνύεται στα αποτελέσματα. Η εμπειρική ανάλυση αποκαλύπτει ότι οι ελεγκτές, είτε Big 4 είτε μη Big 4, έχουν ασθενή κίνητρα να

αποτροπή διαχείρισης κερδών. Ο οικονομικός δεσμός των ελεγκτών με τους πελάτες τους τους οδηγεί να συμπεριφέρονται ευκαιριακά

τους εαυτούς τους. Η σχετικά μικρή αγορά, όπου οι πειθαρχικές αρχές είναι αδύναμες και η πιθανότητα να σας πιάσουν

η κυβέρνηση είναι χαμηλή, σε συνδυασμό με τη χαμηλή απώλεια φήμης, ενισχύει αυτή τη συμπεριφορά. Η παραλλαγή στη διακριτική ευχέρεια

Τα δεδουλευμένα εξηγούνται καλύτερα από τα οικονομικά χαρακτηριστικά των πελατών, όπως η κερδοφορία και η μόχλευση. Ως προς το προσόν του ελέγχου

Απόφαση, τεκμηριώσαμε ότι η έκθεση ελέγχου δεν εκδίδεται ως απάντηση σε δεδουλευμένα κατά διακριτική ευχέρεια. Επιπλέον, Big 4 ελεγκτές

έχουν μεγαλύτερη τάση να εκδίδουν αναφορές χωρίς επιφύλαξη. Αυτό το εύρημα αποδίδεται στα χαρακτηριστικά του πελάτη και όχι στην ποιότητα

του ελεγκτή. Οι πελάτες των Big 4 εταιρειών είναι μεγαλύτεροι σε μέγεθος, με διεθνή προσανατολισμό και προσαρμόζονται περισσότερο στα ΔΠΧΑ και στις εταιρικές

μηχανισμών διακυβέρνησης. Επίσης, ο οικονομικός δεσμός μεταξύ ελεγκτών και μεγάλων πελατών είναι ακόμη πιο ισχυρός, ενθαρρυντικός

οι ελεγκτές να ενεργούν λιγότερο συντηρητικά. Τέλος, εκτός από το μέγεθος, η μόχλευση εξηγεί και τα προσόντα του ελέγχου.

Συμπεραίνουμε ότι, παρά τις βελτιώσεις στην αξιοπιστία, τη διαφάνεια, τη συγκρισιμότητα υπό όρους συντηρητισμό και αξία

συνάφεια με την εφαρμογή των ΔΠΧΑ, ειδικά για μεγάλες επιχειρήσεις, όπως αποδεικνύεται στη βιβλιογραφία (Ballas et al., 2010; Ιατρίδης

& Ρουβόλης, 2010; Karampinis & Hevas, 2011), τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ελληνικού πλαισίου εξακολουθούν να επηρεάζουν τον ελεγκτή και

οικονομική αναφορά.

